

dostojna preporuke osobito kod mladih bogoslovaca i jezikoslovaca. U njoj imamo uz nisku cijenu najznatnije tekstove teološke i filološke znanosti, sa kojima se mora svaki i malo naobraženi bogoslov i jezikoslovac upoznati.

Dr. Anton Lovre Gančević O. F. M.

Dr. Erich Klostermann. Apocrypha: I (sv.) Reste des Petrus-evangeliums, der Petrusapokalypse und des Kerygma Petri. II. izd. (1908.); 16 str. Cijena: 0'30 Mk. — II. (sv.) Evangelien herausgegeben von Klostermann. II. izd. (1910.); 21 str. Cijena: 0'40 Mk. — III. (sv.) Agrapha, Slavische Josephusstücke, Oxyrhynchos-Fragment 1911 herausgegeben von Klostermann. II. izd. (1911.); 26 str. Stoji: 0'50 Mk. — IV. (sv.) Apocrypha S. Pauli ad Laodiceos et ad Corinthios herausgegeben von Adolf Harnack. II. izd. (1912.); 23 str. Zapada: 0'60 Mk.

Oni, koji se zanimaju za starokršćansku književnost, od srca će pozdraviti ovako zgodne i jeftine publikacije izašle kod slavnog nakladnog zavoda: A. Marcus und E. Weber's Verlag u Bonn-u (Njemačka) u zbirci: „Kleine Texte für Theologische und Philologische Vorlesungen und Übungen (herausgegeben von Hans Lietzmann).“ Sami naslovi svezaka govore jasno o važnosti djela. U prvom svesku nalazimo svjedočanstva Euzebijeva o evanđelju Petrovu, koje se je otkrilo 1886./87. u jednom kršćanskom grobu u Akhmim-u, a koje se sada čuva u gizeh-skome muzeju. Čitavo se evanđelje nije sačuvalo, pa zato je samo dobar ulomak toga evanđelja i Klostermann iznio u grčkom izvorniku i popratio sa kritičnim bilješka-ma. U istom grobu i na istom pergamentskom rukopisu valjda iz VIII. vijeka našlo se i komad Petrova Otkrivenja, koje je također ovdje donio Klostermann u izvorniku. Pri-

ložena je sa kritičnim aparatom od Klostermann-a i „Kerygma Petri“ (= Objavljene Petrovo) prema navodima starih kršćanskih pisaca. — Drugi svezak sadrži apokrifna evanđelja i to ovim redom: „Hebräerevangelium“, „Ebionitenevangelium“, „Aegypterevangelium“, „Thomasevangelium“, „Matthiasüberlieferungen“, „Philippusevangelium“, „Evangelium der Eva“, „Oxyrhynchostogia“, i „Papyrusfragmente vermeintlicher Evangelien“. Sva su evanđelja u ulomcima kritički obrađena. — U trećem svesku imamo: „Agrapha“, koje je Resch pokupio, a sastoje od 74 logija i 103 apokrifa prema crkvenim piscima; osam t. zv. slavenskih Josipovih ulomaka „Slavische Josephusstücke“ po-lag Frey-ovog izdanja, i najnoviji ulomak iz Oksirinkha, što se je saču- vao na papiru iz početka četvrtoga vijeka. Četvrti svezak, izdan od Harnack-a, sadrže apokrifna pisma sv. Pavla Laodicejima i Korinćanima: prvo je pismo u latinskom, dok drugo u grčkom i latinskom uz mnogobrojne kritične bilješke.

Svi ovi svesci znanstvene kolekcije, koju izdaje već spomenu-ti nakladni zavod u Bonn-u, zaslužuju osobitu preporuku zanimanicima. Želimo, da isti zavod nastavi što skori-je objelodanjivanjem drugih apokrifnih knjiga, e da uzmognemo što prije imati sve sačuvane apokrifne u znanstvenoj i zgodnoj opremi.

Dr. Gančević.

Staerk prof. Dr. D. W.: Neutestamentliche Zeitgeschichte. Prvi svezak sa tri zemljopisne karte. 1912. 187 str. Drugi svezak sa jednim tlorisom. 1912. 152 str. Obadva sveska stoje 2 M kod G. J. Göschen'sche Verlagshandlung G. m. b. H. u Berlinu W 10 (Genthinerstr. 38.).

Daleko poznata stručnjačka zbirka pod imenom „Sammlung Göschen“ pruža sa gore predstavljenim sveskom važno djelo o počecima kršćanstva. U prvom svesku prof. Staerk obrađujuć čisto povjesnu i kulturnu pozadinu prakršćanstva iznaša zgodne makedonske, grčke, rimske i žudin-ske vladavine, samo da može jasnije